

HandläggareSusanne Forss-Gustafsson
Telefon: 08-50822064

Kvalitetsredovisning

Strukturella förutsättningar och organisation

Avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi ansvarar bland annat för drift, uppföljning och utveckling av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor.

Vision, värdegrund

Hägersten-Liljeholmens stadsdel erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsätts för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

Befolkningsutveckling och områdets karaktär

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av stadsdelen pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. Stadsdelen är en ganska representativ spegling av Stockholm som helhet.

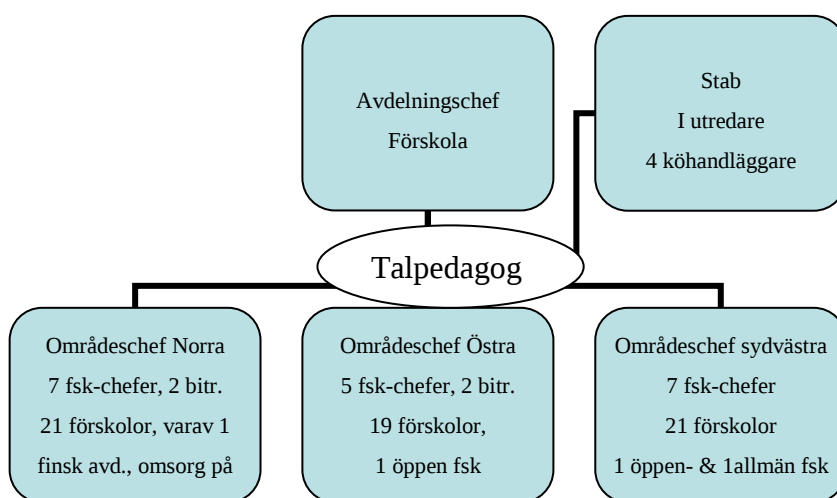
Antalet inskrivna barn i den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen uppgår vid SCBs (Statistiska centralbyråns) mätning i oktober 2015 till 4779. Barnantalet har varierat stort under året. Sedan förra årets SCB mätning har antalet inskrivna barn ökat med 98. Men vid mätning i april 2015, fanns 5017 barn inskrivna, vilket är 238 fler inskrivna barn än i oktober.

I stadsdelsförvaltningens regi finns 65 kommunala förskolor med ca 300 barngrupper, 5 öppna förskolor, en allmän förskola samt två

familjedaghem med sammanlagt 8-11 barn. I en ständigt växande stadsdel som Hägersten–Liljeholmen förändras antalet förskolor och barngrupper under året. I genomsnitt finns det enligt SCB-statistik 15,8 barn per barngrupp (avdelning) och det finns 5,1 barn/årsarbetare (en ökning sedan året innan då det fanns 4,6 barn/årsarbetare).

Organisation

Förskolorna och äldreomsorg i egen regi har varit organiserade inom samma avdelning inom stadsdelsförvaltningen med en gemensam avdelningschef. Inom avdelningen har förskolorna varit indelade i 3 förskoleområden som också varit resultatenheter och som leds av områdeschefer. Inom varje förskoleområde har det funnits 4 till 8 förskoleenheter som letts av en förskolechef med ansvar för 2-6 förskolor. Förskolans organisation har som övergripande stöd en stab som under det gångna året bestått av 4 handläggare av förskolekö och 1 utredare.

Förskolornas personal

Det finns stora variationer av andelen högskoleutbildade pedagoger inom och mellan förskolorna. Staden har haft nya sätt att hämta uppgifter om personalen antal och kompetens som gett utrymme för en viss osäkerhet i uppgifternas korrekthet. En del av förklaringen till en låg andelen förskollärare på några förskolor kan vara att det finns flera resurspersoner utan förskolläraryrket då verksamheten har barn i behov av särskilt stöd eller att det finns personal som väntar på sin legitimation.

Vid SCBs (Statistiska centralbyråns) mätningen i oktober 2015 fanns inom förskolan 935,3 årsarbetare i det pedagogiska arbetet. Motsvarande siffra för 2014 var 1 021,7 årsarbetare 2013 var 850 och för 2012 var det 826.

Inom förskolan finns flera yrkesgrupper/kompetenser. Andelen anställda som legitimerade förskollärare enligt SCB statistik 15 oktober 2015 var 33,8 %. Pedagoger med högskoleutbildning 2014 var 38,3% enligt SCBs statistik. Andelen pedagoger med högskoleutbildning år 2012 och 2013 var ca 40 % och 2010 var det 44 %. Andelen förskollärare har minskat något under flera år. Detta beror dels på att konkurrensen om förskollärare är stor i Stockholmsregionen och att utbildningstakten inte ligger i fas med utbyggnaden av det ökade antalet förskolor i området men också att förskolornas kostnadsutveckling inte medger allt för hög andel förskollärare. Ett antal förskollärare väntar på att få sin legitimation och räknas då inte heller in i statistiken som förskollärare, trots utbildning.

Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande

Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Kravet innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla verksamheten.

Systematiskt kvalitetssystem i Hägersten-Liljeholmens förskolor

Läroplansmål och kommunfullmäktiges mål och riktlinjer från årets budget bildar underlag till stadsdelsnämndens mål för verksamhetsområdet förskolor.

Nämndmålen styr enheternas och förskolornas arbete och uppföljning av årets verksamhet.

Varje förskolechef skriver sina förväntade resultat för åtaganden i sina verksamhetsplaner (VP).

Analys och bedömning av måluppfyllelse samt förslag till utveckling har sammanställts i samband med tertialrapport 2 (T2) och kvalitetsredovisning i september/oktober. Detta gav i sin tur underlag till förslag om nya mål och utvecklingsområden till nästkommande verksamhetsplan för respektive verksamhetsnivå (nämnd, förskola).

Fastställande av nya mål, utvecklingsområden och uppföljningsplaner har gjorts bland annat utifrån de analyser och förslag som framkommit vid utvärdering.

Underlag för årets uppföljning och utvärdering är

- **Stadens förskoleindikator** – ett självvärderingsmaterial utifrån läroplanen. Efter analys och bedömning beskrivs styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen
- Den årliga **brukarundersökningen** hos vårdnadshavare i förskolan. Vilken analys har gjorts av resultaten från brukarundersökningen och vilka styrkor och utvecklingsområden har identifierats?
- Utvärderingar av förskolornas **likabehandlingsplaner** och redovisning av vilka insatser som gjorts för att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar i enlighet med deras likabehandlingsplan.
- Utvärdering av **överrenskommelse** mellan stadsdelens förskolor och kommunala skolor gällande **övergång från förskola till skola**.
- **Samtliga indikatorer** som fastställts för förskolan
- Egna underlag, observationer, pedagogisk dokumentation, utvärderingsprotokoll, sammanställning av utvecklingssamtal med mera.

Förvaltningen har haft uppföljningsdialoger med förskolecheferna kring resultat, analys och bedömning av förskolornas uppföljningar liksom vilka styrkor och utvecklingsområden som har identifierats.

Gemensamma stadsdelsövergripande insatser

Under året har en stor satsningen varit barnkulturåret i samarbete med olika kulturproducenter och kulturförmedlare. Satsningen motiverades utifrån resultat i brukarundersökning och att Stockholm stad utlyst ett barnkulturår.

Alla förskolor har deltagit i läs- och bok projekt tillsammans med biblioteken. Och utvecklat sina miljöer kring detta.

Strukturerad dialog har förts mellan stadsdelsförvaltningen, Teatercentrum, DIS (Dans i stan), Musikcentrum med flera för att försöka stimulera och underlätta möten mellan professionella kulturarbetare och förskolans barn.

Ett i samarbete med DIS (Dans i stan) har gjort att ett stort antal barn sett och i viss mån provat dans och rörelse i mötet med professionella utövare. Ca 500 barn i åldern 3-5 år har deltagit i en interaktiv dansföreställning och mer än 180 barn 4-5 år, har sett akrobatik och cirkusföreställning.

En annan utvecklingsinsats har varit att utbilda fler handledare till den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), studenter som har praktik på förskolan. Ett led i att förbättra mottagandet av studenter och nyanställda och göra stadsdelens förskolor mer attraktiv bland arbetssökande pedagoger.

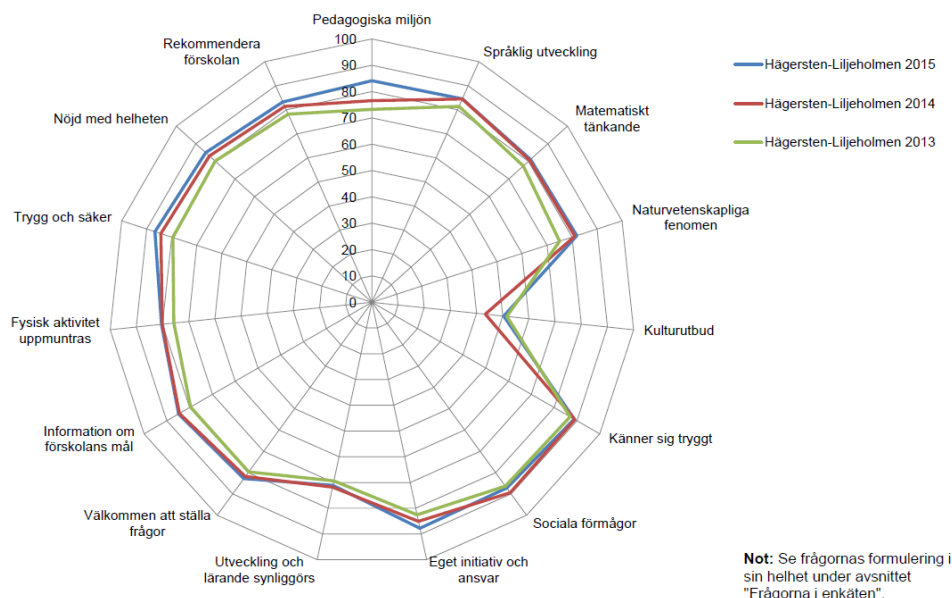
Kompetensutveckling för medarbetare genom deltagande i de av staden gemensamt anordnade föreläsningarna på "Förskolesummit" samt om HBTQ, genus och normmedvetenhet.

Kemikaliesmart förskola har introducerats som begrepp och vad det innebär för stadsdelsnämndens förskolor.

Resultat

Vårdnadshavarnas nöjdhet ökar på alla områden flera år i rad.

Andel nöjda (betyg 4 + 5) kommunal regi

- Index för området utveckling och lärande har utvecklats från 71(2013) , 74 (2014) till 78 (2015) i förskolor kommunal regi. För staden kommunal regi totalt är index 80 (2015).
- Index för normer, värden samt barns inflytande har utvecklats från 85 (2013), 88(2014) samt 89 (2015) i stadsdelen kommunal regi. För staden kommunal regi totalt är index 89 (2015).
- Index för området samverkan med hemmet har utvecklats från 76 (2013) , 80 (2014) till 82 (2015)i stadsdelen kommunal regi. För staden kommunal regi totalt är index 83 (2015).

Kvalitetsindikatorn

Förskolorna ska efter analys och bedömning beskriva sina styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån en självvärdering, "Förskoleindikatorn".

Förskoleindikatorns snittvärde 2015 var 3,55 (KFs mål 3,7). Föregående års värdering var 3,69 och året innan var resultatet 3,47. Arbetslagens skattningar varierar något och spridningen i hur olika förskolor bedömt sitt arbete har blivit något större jämfört med året innan.

Förskolorna har aktivt utvecklat sitt arbete där de föregående år bedömt att de behövt utveckla sitt arbete. Endast någon enstaka förskola har bedömt sitt arbete ligga under 3 inom något enstaka målområde. Merparten bedömer sig ligga mellan 3,5-4.

Den stora vinsten med självvärderingen är inte siffran i sig utan de samtal och utvärderingar som sker och som synliggör pedagogernas arbete med styrkor och önskvärda utvecklingsområden. Den ökade medvetenheten gör ofta att pedagogerna blir mer självkritiska.

Redovisade resultat och variationer per område är:

Område	Nivå genomsnitt	Nivå variationer
Pedagogisk miljö och material	3,47	2- 4,4
Skapande verksamhet och olika uttrycksformer	3,41	3-4,2
Barns språkliga och kommunikativa utveckling	3,77	3-4,3
Barns matematiska utveckling	3,56	3-4,1
Naturvetenskap och teknik	3,56	2-4,3

Uppföljningar, kvalitetsredovisningar och verksamhetsdialoger

Identifiera barngruppens behov

Alla förskolor redovisar någon form av rutin för att identifiera barngruppens behov. Allt fler gör mer systematiska kartläggningar för att identifiera barngruppens behov och använda för sin planering av verksamheten. Likabehandlingsplaner finns och utvecklas.

Det varierar hur väl arbetslagen och förskolorna har definierat sina barngrupper, behoven, vad de är intresserade av, vad som behöver utvecklas i miljön och förhållningssätten eller hur det ska gå till.

Lärandet-pedagogiska miljön

Förskolorna har miljöer som utmanar barnen i sitt lärande, inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Det sker ett aktivt och medvetet arbete för att förebygga och motverka kränkande behandling eller diskrimineras.

De pedagogiska miljöerna har utvecklats så att material finns strukturerat och tillgängligt för barnen i stor utsträckning. Det möjliggör för barnen att själva välja material och aktivitet. Många förskolor använder även utemiljön mer medvetet. Barnen utmanas på olika sätt och språkligt försöker man utveckla samtalen genom att ofta ligga snäppet över barnens språknivå.

En del förskolor dokumenterar inte grunderna för sina ställningstaganden och sitt arbete.

En del saknar också gemensamma ställningstagande om vad som är viktigt att prioritera i förskolans utvecklingsarbete. De behöver sätta ord på det som sker och skaffa sig ett gemensamt professionellt språk.

Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation har blivit vanligt som begrepp hos de flesta pedagogerna inom förskolan, men det varierar inom och mellan förskolorna i insikt om hur det kan användas och hur det används.

Många brottas med frågan vilken skillnad det är mellan dokumentation och pedagogisk dokumentation. En annan svårighet är att avgränsa dokumentationen. Vad ska dokumenteras, varför, hur och vad ska vi ha det till?

En del pedagoger har svårt att beskriva vad som sker i barngruppen, de beskriver ofta vad de haft för intentioner och möjligen vad de själva gjort, men inte hur det påverkade barnen. Det är också svårt att utläsa om insatser som gjorts gäller generellt eller specifikt. Det är inte tydligt i vilken mån barnen blir utmanade och stimulerade.

Förskolorna uttrycker tydligt vikten av barnens delaktighet, men det är svårt att utläsa av dokumentationen i vilken grad detta sker.

Överlämning inför skolstart

Förskolorna följer den handlingsplan som utarbetats i samarbete med Utbildningsförvaltningen kring övergång från förskola till skola. Ett avslutande samtal erbjuds de vårdnadshavarna vars barn ska börja skolan. I många fall sker samtal där även skolor deltar i överlämnande samtal.

Styrkor och utmaningar som förskolorna uttryckt

Några resultat från dialoger mellan representanter från förskolorna och förvaltningsledningen presenteras nedan. Resultaten speglar inte någon majoritet eller prioritering utan återspeglar synpunkter från förskolans representanter vid just den tidpunkt under 2015 som besöket skedde.

Tillgångar/Styrkor

- Pedagogiska utvecklare och specialpedagoger är bra stöd när pedagogers kompetens inte räcker till eller för att stödja utveckling och leda nätverk.

- Många förskolor har medvetet tagit ställning för vilka miljöer som ska finnas och det finns väl beskrivet i verksamhetsplaner (VP) och övriga dokument.
- Stadsdelen har många erfarenheter av att starta upp förskolor som man mer systematiskt kan använda.
- Det finns många inom stadsdelens förskolor som kan organisera flexibla verksamheter och organisationer för att möta de varierande behoven av förskola.

Utvecklingsområden

- Pedagogisk dokumentation
- IKT och lärplattor
- Pedagogisk verksamhet och medvetenhet hos pedagogerna
- Lärande organisationen, öka samverkan mellan arbetslagen
- Kultur
- Föräldrainformation och samverkan
- Reflektion
- Likabehandlingsplan
- Genus

Synpunkter och klagomål

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs.

Totalt har 28 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål. 13 ärenden har gällt budgethållningsåtgärder, ett handlar om kränkning. Övriga gäller synpunkter på information, verksamheten, miljö och bemötande. Ytterligare 7 ärenden/klagomål har lämnats till Skolinspektionen.

Omvärdsfaktorer

Det finns några förutsättningar och faktorer i omvärlden som kan få betydels för förskolans arbete och där det kan finnas anledning att följa utvecklingen mer noggrant

- Sjukfrånvaro
- Införande av gemensam digital plattform för stadens utbildningar, Skolplattformen och digital kvalitetsindikator.
- Befolkningsökning, ont om bra förskolelokaler och utemiljöer.
- Brist på och konkurrens om personal med kompetens för uppdragen.

Förskoleavdelningens analys av kvaliteten

Årets uppföljningar, brukarundersökningar, självvärderingar och verksamhetsdialoger visar att Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd bedriver en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan. Förskolor erbjuder innehållsrik, trygg och säker verksamhet. De pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

Stadsdelen har en mångfald av kompetenser och förskolor med god kvalitet.

Stor kreativitet och flexibilitet finns för att möta den ständigt växande stadsdelens behov av förskoleplatser. Mycket av förskolans energi har gått till att växa och bereda platser för alla barn inom garantitid. Utifrån detta perspektiv gör förvaltningen bedömningen att förskolorna lyckats mycket väl med sitt uppdrag. Brukarnas nöjdhet har ökat och den pedagogiska kvalitén i verksamheten lever upp till läroplanen och styrdokumentens intentioner.

De pedagogiska miljöerna ska ha material som stödjer barnens lärande lek och utveckling. De ska vara estetiskt tilltalande, utmanande, väcka nyfikenhet och inspirera till utforskande. Miljön ska också vara genomtänkt ur ett genus- och likabehandlingsperspektiv och synliggöra kulturella olikheter med ett interkulturellt förhållningssätt. Barnen ska vara delaktiga i miljöns utformning och införskaffandet av material. Utemiljön ska också ses som ett av förskolornas pedagogiska rum. Nya insikter, nya medarbetare och nya barn gör att de pedagogiska miljöerna ständigt måste vidareutvecklas.

I uppföljningar och utvärderingar framgår det att medarbetare önskar mer tid för reflektion och gemensamt kunskapande. Tiden är viktig för att kunna ta del av kollegors iakttagelser, lärande, kunnande och för att sprida kompetens inom verksamheterna.

Tiden är också en viktig faktor då många olika intressenter som vill ha uppmärksamhet från pedagoger och förskolechefer. I en pressad vardag kan detta stjäla mycket energi och vara svårt att prioritera mellan.

Dialog, reflektion

Pedagogerna vill ha tydliga prioriteringar och avgränsningar från förskolechefer och förskoleavdelningen. För att hitta lämpliga prioriteringar och gemensamma frågeställningar krävs dialog och gemensam reflektion kring arbetet, vad som behövs utvecklas och hur vi ska ta nästa steg. Dialog och reflektion har skett i olika forum

och nätverk mellan pedagoger, mellan förskolechefer och med specialpedagoger och pedagogiska utvecklare.

Självvärderingsverktyget ”kvalitetsindikatorn” har blivit ett användbart redskap för att prata strukturerat om pedagogernas arbete och utformning av den pedagogiska miljön. Verktyget visar på förskolans styrkor och utvecklingsområden. Med gemensamma reflektioner får vi oftast en allsidigare belysning och hjälpa att få tankar att landa och ta form.

Hur kan förskoleavdelningen stödja och utmana medarbetarna i sitt uppdrag?

Hägersten-Liljeholmen, är en ständigt växande stadsdel med stor kontinuerlig ökning av barnantalet under många år. Detta innebär att förskolans organisation måste vara flexibel och anpassningsbar och kunna ändras med kort varsel. För många arbetsgrupper och förskolor innebär det ofta flera förändringar av barngrupp och personalgrupp under kort tid.

Som växande stadsdel gäller det att värna likvärdighet och utveckling av kvalitén.

Dialog och reflektion är bra redskap i arbetet med att utveckla förskolan.

Vi behöver utbyta erfarenheter och lärdomar om bland annat pedagogisk dokumentation skapa gemensam ställningstagande kring vad som gör en bra introduktion för nyanställda och studenter på praktik.

Utvecklingsområden 2016

Stadsdelens förskolor och organisation har framförallt fyra stora utvecklingsområden nästkommande åren.

- Att utveckla den goda arbetsplatsen, som kan rekrytera, och behålla kompetenta medarbetare. En del av detta är utveckla organisationen för VFU och genom ökat samarbete med Stockholms universitet. Stadsdelen har tre förskolor som utsetts till övningsförskolor, där utvecklingsarbete och ökat mottagande av studenter kommer att ske. Erfarenheter av arbetet sprids vidare inom stadsdelens övriga förskolor. Årets satsning på handledarutbildning gör att många förskolor har goda förutsättningar för att ta emot nya studenter.
- IKT och ”Skolplattformen”. Att integrera förskolans arbete med det nya digitala verktyget. De områden som stadsdelens förskolor främst ska integrera i Skolplattformen är att:
 - utveckla kommunikationen och samverkan med föräldrarna

- utveckla, förtydliga och förenkla pedagogiska dokumentationen
- använda verktyget för att skapa samsyn mellan olika delar och funktioner inom organisationen.
- Att utveckla den kemikaliesmarta förskolan.
- Att utveckla användningen av självvärderingsverktyget ”Kvalitetsindikatorn”
- Kultur

Förslag till kommunfullmäktige

Stockholms stad växer och bygger nya förskolor i flera stadsdelar. Vår erfarenhet i stadsdelen är att det många gånger varit svårt att få gehör för barnens behov i förhållande till byggföretagens behov av nya bostäder. Det har till exempel varit svårt att tillgodose förskolornas behov av utemiljöer i samband med nybyggen i vissa områden så som Årstadal. Vi behöver goda förskolemiljöer inte bara för barnen utan också för att kunna rekrytera personal till förskolan. På vilket sätt kan stadsdelen få stöd i arbetet med att utforma bra och ändamålsenliga utemiljöer för förskolans verksamhet.

De ökade satsningarna på digital kommunikation och dokumentation kräver att förskolorna är tekniskt rustade för detta. Det är ökade kostnader för investeringar, drift och underhåll som vi i dag inte har utrymme för i befintlig budget. Kostnaderna går inte heller att hämta in genom effektivisering.